

De Velsche Hockey Club (1903/4-1918)

Een vroege voorloper van de Arnhemsche Hockey Club

Frank Keverling Buisman

Sinds jaar en dag – nu ja, sinds 1953 - speelt de Arnhemsche Hockey Club (A.H.C., opgericht in 1911) zijn wedstrijden op het sportcomplex Beekhuizen in Velp. Maar Velp heeft in de eerste decennia van de vorige eeuw ook een eigen hockeyclub gehad, die eerder ontstond dan de Arnhemse en tot de oudste van Oost-Nederland gerekend moet worden. Dit artikel besteed aandacht aan die club, zijn oprichters en leden, zijn resultaten en de afloop ervan.

Inleiding

De hockeysport is in Nederland terecht gekomen via het Engelse bandy (een soort ijshockey), dat in Nederland door toedoen van de bekende sportpromotor Pim Mulier in 1891 werd geïntroduceerd. In 1892 werd als eerste de Amsterdamse Hockey- en Bandyclub opgericht, in de jaren daarna gevolgd door clubs in Haarlem, Velsen, Den Haag en Zwolle. Die clubs gingen zich behalve met bandy (dat natuurlijk alleen beoefend kon worden als er ijs lag) ook bezighouden met (veld)hockey. Dat kon namelijk gewoon op een (gras)veld gespeeld worden. Daarvoor werden de oorspronkelijk Engelse regels aangepast, zodat een eigen 'Hollandse' spelvorm ontstond, met bijvoorbeeld een grotere bal, die 'sinaasappel' genoemd werd. In 1898 werd er door die vijf eerder genoemde clubs al een overkoepelende bond opgericht, die direct een competitie op poten zette.¹ Zwolle had zich weliswaar aangesloten, maar deed aan die competitie niet mee, o.m. omdat de club nog geen eigen veld had. In de jaren daarna kwamen er nog enkele clubs bij (vooral in het westen, zoals Victoria in Rotterdam en een tweede club in Den Haag), met daarnaast een club uit Wagenin-

gen en zelfs enkele verenigingen met uitsluitend dames.² Die Wageningse Hockeyclub 'Always Ready' (voor het eerst vermeld in het seizoen 1900/01) komt de eer toe de oudste in Gelderland te zijn. Vanaf het seizoen 1903/04 komen er in het Oosten steeds meer hockeyclubs voor het voetlicht, naast de al genoemde in Zwolle en Wageningen. We kennen dan clubs als 'Perseverance' uit Enschede, 'Take Care' uit Zutphen, en verder wordt er melding gemaakt van clubs in Hengelo (Ov.), Nijmegen en Velp (Gld.), en een paar jaar later in Apeldoorn en Deventer. Die clubs speelden aanvankelijk maar sporadisch wedstrijden, en dan voornamelijk vriendschappelijk tegen elkaar. Een Oostelijke competitie zou nog enige jaren op zich laten wachten.³ Voor alle duidelijkheid: er werd aanvankelijk alleen hockey gespeeld tijdens de winterstop van het voetballen, dus van november tot maart, omdat dan voetbalvelden gebruikt konden worden. Dat betekende ook, dat degenen die hockey speelden alle tijd en gelegenheid hadden zich in de rest van het jaar met andere sporten bezig te houden: meestal waren dat voetbal, golf en tennis.

De eerste wedstrijden van de Velsche Hockeyclub

Op zondag 6 maart 1904 speelde een team van de Velsche Hockey Club in slechte weersomstandigheden (sneeuwstorm) in Velp op een slecht veld tegen 'Always Ready' uit Wapeningen, en won met 4-2, alhoewel volgens de zegsman een gelijkspel de krachtsverhoudingen beter had weer gegeven. Uit de opmerking dat 'beide teams sinds vorig jaar goed vooruit gegaan waren' kan afgeleid worden dat ze ook al in 1903 tegen elkaar hadden gespeeld, maar details van die wedstrijd ontbreken

tot nu toe. We moeten daarom aannemen dat de Velsche Hockeyclub al in dat jaar (1903) is ontstaan.⁴ Pas in het eind van het jaar 1904 werd er weer gespeeld: op Eerste Kerstdag werd op het terrein van voetbalclub Vitesse op het sportcomplex Klarenbeek in Arnhem een demonstratiewedstrijd gespeeld om hockey te promoten tussen het Velpse team en een touringteam van spelers uit Haarlem en Den Haag. De westerlingen wonnen met 8-3. Helaas wordt nergens gemeld welke spelers er voor Velp uitkwamen.⁵

Afb.1 Het gecombineerde damesteam van Velp en Zutphen, dat in 1906 tegen Bloemendaal speelde. (foto particulier bezit)

Ook dames speelden al hockey

Er moet toen ook al in Velp door dames gespeeld zijn, want er wordt gemeld dat mej. D. del Court uit Velp deel uitgemaakt heeft van een Haarlems damesteam dat midden november 1904 drie wedstrijden in Engeland speelde.⁶ Dat is wel verklaarbaar daar de familie Del Court weliswaar in Velp woonde, maar sterke familiebanden had met Haarlem, zoals we verder ook nog zullen zien. Het jaar erop (1905) blijkt Velp zelfs over een volledig damesteam te beschikken. Op 15 november 1905 speelden de volgende elf Velpse jongedames tegen een elftal

uit Haarlem, dat in het oosten rondtoerde: mej. C. Boellaard, mej. Th. del Court, jonkvr. R. Bogaert, jonkvr. J. van Nagell, mej. H. Brandt, jonkvr. R. Repelaer van Driel, mej. A. van de Wall Bake, mej. E. del Court, mej. H. Boellaard, mej. C. Bosch en mej. G. d'Abo. Naar de namen en titels te oordelen waren het allemaal jongedochters (in leeftijd variërend tussen de 16/17 en 25 jaar) uit de bovenlaag van de Velpse (en Arnhemse) samenleving.⁷ Ze kwamen uit sportieve families: sommige vaders (del Court, Van Nagell, d'Abo) waren bijvoorbeeld betrokken bij de oprichting van de Rosendaelse golfclub in 1895.⁸ Mej. Brandt was de dochter van de burgemeester van Rheden, en van mejuffrouw van der Wall Bake weten we, dat ook haar broer hockeyde. De wedstrijd eindigde in 1-1; een dag later werd in Amersfoort nog een 'returnmatch' gespeeld. De Haarlemsen wonnen toen met 3-2. Een jaar later (1906) speelde een combinatie-team van dames uit Velp en Zutphen tegen dames uit Bloemendaal. Waar die wedstrijd gespeeld werd, staat niet vast. Hockey werd gezien als een sport die bij uitstek geschikt was voor dames, aldus een uitvoering artikel in 'De Revue der Sporten' in december 1907. Daarin wordt melding gemaakt van een propagandatour voor het dameshockey door een team vanuit (alweer) Haarlem, waarbij ook een wedstrijd in Velp werd gespeeld. Daar wordt, aldus de auteur, 'reeds lang uitstekend dameshockey gespeeld'.⁹

Een oostelijke competitie

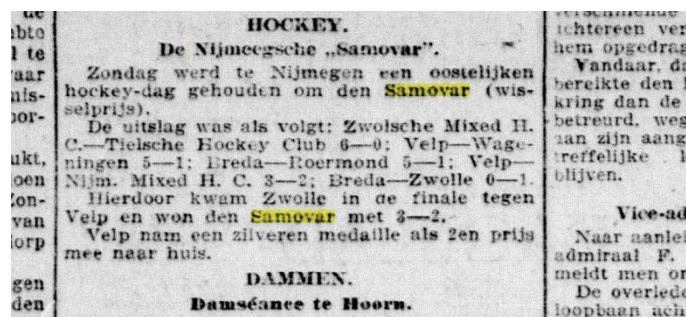
Uit het seizoen 1906/07 dateerde de aankondiging dat er een Oostelijke competitie voor heren ingericht zal worden, met teams uit Velp, Wageningen en Zutphen, maar in de eindstand van die competitie blijkt dat Groningen de plaats van Velp had ingenomen.¹⁰ Velp kon kennelijk toch geen team op de been brengen. In de jaren daarna lukt het niet meer om een competitie in het oosten te houden. Er zijn wel plannen, zoals in oktober 1908, toen er sprake was van een competitie met Velp, Zutphen, Wageningen en twee teams uit Roermond, maar die kwam niet van de grond.¹¹ Dat wil niet zeggen dat er in

het geheel niet gespeeld werd: er werd vanuit Velp met een mixed team vriendschappelijk tegen andere clubs gespeeld, zoals op 16 januari 1907 tegen Nijmegen (uitslag 5-5).¹² Bovendien is er vanaf 1908 jaarlijks sprake van wedstrijden tussen een westelijk en oostelijk team, waarin stevast enkele Velpse spelers meedoen. Daaruit kennen we namen als Van Pallandt, Van Diepenbrugge, Van der Wall Bake en del Court.¹³ Er zal dus zeker geregeld gehockeyd zijn, maar werd mogelijk alleen onderling ‘geoefend’ en maar beperkt wedstrijden gespeeld.

Een korte bloeiperiode

Vanaf 1909 komt er mee beweging aan het oostelijke hockeyfront en gaat de Velpse volwaardig mee doen. Er is zelfs sprake van een kortstondige bloeiperiode van die club. Er werd in dat najaar tijdens het Zilveren Baltoernooi van op eigen veld nog flink verloren van een sterke westelijke ploeg, de Musschen uit Haarlem (14-1).¹⁴

Maar voordien, in april 1909, was het Velpse herenteam tweede geworden tijdens het eerste Samovartoernooi, dat de Nijmeegse Hockeyclub met Pasen organiseerde. Velp verloor de finale van Zwolle, met 1-0.¹⁵ In de twee navolgende jaren, in 1910 en 1911, wist Velp dat toernooi wel te winnen. In 1911 versloeg Velp in de finale Nijmegen met 4-0, nadat eerst met 3-1 van Deventer was

Afb. II Krantenbericht over de tweede plaats van Velp tijdens het Samovartoernooi met Pasen 1909 in Nijmegen (bericht uit De Telegraaf 13 april 1909)

gewonnen en daarna met 2-1 van Breda.¹⁶ Velp deed dat niet overigens helemaal op eigen kracht, daar gemeld werd dat het team versterkt was met enkele ‘beviende’ spelers uit het westen. In de jaren daarna (1912, 1913) heeft Velp nog aan dat toernooi meegedaan, maar met veel minder succes. De inschrijving voor 1915 kon wegens gebrek aan spelers niet gestand gedaan worden.¹⁷

Afb. III Het team van de Velpse Hockeyclub, dat de Samovar won in 1911: (bovenste rij, v.l.n.r.) Van Alfen, Sweerts (TOGO, uit Den Haag), Willy van Pallandt, W. van Voorst en Hooft Graafland (van ODIS, Den Haag); (midden) Dolf Boellaard, W.A. van der Wall Bake en L.J. Toulon van der Koog (uit Haarlem); (onderste rij) Willinge Brantsma, Rein van Pallandt, Gerry del Court (achter de beker), Snouckaert en Canters (foto particulier bezit)

Ook in de competitie gaat Velp nu meedoen. Na 1906/07 was in het Oosten niet meer in competitieverband gespeeld, zodat de plannen om daar in 1911/12 weer mee te starten met gejuich werd ontvangen. In dat jaar bestond de Oostelijke competitie weliswaar nog maar uit twee teams (Apeldoorn en Nijmegen), omdat Zwolle het uiteindelijk toch liet afweten. Het jaar daarna (seizoen 1912/13) was Velp wel van de partij en werd tweede (van de drie).¹⁸ Ook het seizoen 1913/14 deed Velp weer

mee, nu in een competitie met vijf teams (Zutphen, Apeldoorn, Nijmegen, Velp en Arnhem), maar de resultaten zijn al niet best meer. Zo werd met 9-1 van Apeldoorn verloren en met 11-1 van Arnhem.¹⁹ Na dat jaar zien we Velp niet meer in competitieverband optreden. De opkomst van een zeer nabije concurrent in de vorm van de Arnheemsche Hockey Club is daar ongetwijfeld debet aan, zoals we nog zullen zien.

Ook in 1909 krijgt de club een eigen reglement, dat verderop nog ter sprake komt. In september 1911 volgde de aansluiting bij de Hockeybond. De club was in die jaren redelijk vooraanstaand: het wordt het sterkste team van Gelderland genoemd, en sommigen van zijn beste spelers spelen ook mee in de westelijke competitie.²⁰ Op initiatief van een van de clubleden werden er in 1911 voor het eerst een selectiewedstrijd voor het oostelijk team gehouden, op het veld in Velp, voor de gebruikelijke wedstrijd tegen het Westelijke team.²¹ Zoals al gemeld: in het Oostelijke team speelden in die jaren geregeld meerdere Velpse spelers, zoals Van Pallandt, del Court en Van der Wall Bake. Ook in het Nederlands militaire team komen we Velp-spelers tegen: Van Diepenbrugge en weer Van der Wall Bake.²² Op zondag 5 mei 1912 werd op het Velpse veld de dameswedstrijd Oost tegen West verspeeld en twee jaar later (10 april 1914) de vergelijkbare herenwedstrijd. Op 23 april 1916 werd die wedstrijd voor de laatste keer in Velp gehouden.²³ Zoals gebruikelijk waren er ook de nodige vriendschappelijk wedstrijden: de Leidsche Studenten Hockeyclub, die in 1909 en 1911 rondom de Kerst een toer langs de oostelijke hockeyvelden maakte, deed daarbij steevast Velp aan. De wedstrijd uit december 1911 werd met 6-4 gewonnen.²⁴ Eerder dat jaar, in februari 1911, werd in Amersfoort verloren (4-2), en op 25 maart 1912 met 4-4 gelijk tegen (Oostelijk kampioen) Apeldoorn.²⁵ Tegen Nijmegen werd er in 1910 en 1915 met een mixedteam gespeeld, en in het seizoen 1914/15 twee maal tegen Arnhem, uit en thuis.²⁶ Beide wedstrijden werden door de uit spelende ploeg met miniem verschil (1-0) gewonnen.

Afb. IV Spelmoment uit de dameswedstrijd Oost-West in mei 1912 op het veld van Velp. De grote bal ('sinaasappel') is goed te zien; let ook op de lange haken aan de sticks. (foto afkomstig uit De Revue der Sporten, jrg.8, 7 mei 1912, p.827)

Ook werd meegedaan aan het mixedtoernooi dat de Zutphense Hockey Club sinds 1914 met de Kerstdagen (om de Van der Veldebeker) organiseerde. Velp verloor die eerste keer in de finale van Zutphen met 4-0. Ook met Kerstmis 1915 doet Velp daar nog aan mee.²⁷ Kortom, tussen 1909 en 1915 was de Velpse een club van belang.

De oprichters, het bestuur en overige leden van de club

Het is verleidelijk om bij gebrek aan directe informatie over de oprichters van de hockeyclub in Velp Rein van Pallandt (* 1888) en Gerry del Court van Krimpen (* 1889) als zodanig aan te wijzen. Ten tijde van het ontstaan van de club waren deze vrienden en leeftijdgenoten een jaar of 15. Zij kwamen beiden uit vooraanstaande Velpse/Rozendaalse families, die sport zeer toegenege waren. De vader van Gerry, Aalbrecht Arent del Court van Krimpen, afkomstig uit Haarlem, geldt als de grote stimulator van de golfsport in Nederland, en had – voor zijn komst naar Velp in 1893 – achter het zomerhuis van zijn schoonouders in Callantsoog al enkele golfholes laten aanleggen. Hij is, met een aantal anderen, waaron-

der de vader van Rein van Pallandt, F.J.W baron van Pallandt van Rosendael, een van de oprichters van de Rosendaelse Golfclub (1895).²⁸ Zijn enige zoon, Gerry (Gerard Martinus) del Court, was een enthousiast hockeyer, maar zou zich in diezelfde periode tot de beste golfer van Nederland ontwikkelen, die in 1915 als amateur het Dutch Open zou winnen.²⁹ Ook zijn dochters hockeyden, zoals we zagen. Rein (R.J.C. baron) van Pallandt zelf zou een carrière als sportman (zowel als speler en bestuurder) tegemoet gaan. Hij was - ondanks het feit dat hij toen nog maar 13 jaar was - in 1901 een van de oprichters van de Velpse Voetbal club 'Olympia' geweest (nu V.V.O), en speelde enige tijd redelijk succesvol voor Vitesse, voordat hij zich op hockey en golf ging toelagen. In de jaren dertig was hij voorzitter van de Nederlandsche Hockeybond.³⁰

De vriendschappelijke band - via de sport - tussen de families Del Court en Van Pallandt kreeg door het huwelijk van Rein met een van de zusters van Gerry, Elisabeth, in 1913 een extra dimensie. Maar of Rein van Pallandt in de periode van de oprichting bij de Velpse betrokken was, kan evengoed betwijfeld worden daar hij in die jaren op kostschool in Dordrecht zat. Het is mede daarom echter het meest aannemelijk dat het initiatief bij de familie Del Court heeft gelegen, die via

hun Haarlemse connecties vast al met hockey te maken hadden gekregen.

Het feit dat een van de dochters Del Court al in november 1904 in een Nederlands team speelde moet wel betekenen dat ze al eerder een hockeystick had gehanteerd. Ook het gegeven dat er in december 1904 een touringteam (met spelers uit Haarlem) in Arnhem komt spelen, en in 1905 en 1907 dameselftallen uit Haarlem tegen een

Velpse team uitkwamen, duidt er op dat er een duidelijke connectie met die stad was. Vader Del Court met al zijn relaties in de sportwereld van die tijd zou dan degene zijn geweest die daarbij behulpzaam is geweest.

Van de samenstelling van het bestuur van de vereniging is nauwelijks iets bekend: in 1909 is voorzitter mr. D.F.W. Scheidius, een advocaat uit Arnhem, en Gerry del Court secretaris, terwijl in 1907 het contactadres van de club bij O.D. van Diepenbrugge jr. in Velp is. Naast de hierboven genoemde namen en die uit het damesteam van de club uit 1905 kwamen we eerder nog de naam van Willem Archibald van der Wall Bake tegen. In de jaren vanaf 1910 komen we als spelers Willy van Pallandt

Afb. V Foto van de kinderen Del Court van Krimpen uit omstreeks 1900: (v.l.n.r.) Elisabeth (geb. 1887, in 1913 gehuwd met Rein van Pallandt), Gerry (geb.1889) en Theodora (geb. 1885, in 1911 getrouwd met Willem van der Wall Bake). (foto afkomstig van website Early Golf, uit familiealbum Del Court)

(een jongere broer van Rein), Jan Albert Brantsma Willinge, Hans Ras, Dolf (A.P.H.) Boellaard (een broer van de zusters Boellaard in het damesteam), Snoeckaert van

Schauburg, Canters en (mr.) Cornelis de Kempnaer jr. tegen Duidelijk is dat ze allemaal tot de zeer gegoede burgerij behoorden.

Het Reglement uit 1909

Tijdens de Algemene Ledenvergadering van 7 november 1909 werd een reglement voor de Velpsche Hockeyclub van 16 artikelen vastgesteld, dat op de 15^e van die maand in werking zou treden.³¹ Het bestuur zou moeten bestaan uit vijf leden: een president(e), een vicepresident(e), een secretaris en een secretaresse, plus een penningmeester. Opmerkelijk is dat rekening gehouden werd met vrouwelijke bestuursleden, terwijl er ook voorzien was dat er naast een gewone secretaris een secretaresse zou moeten zijn, mogelijk voor zaken van de dames afdeling. Er werden jaarlijks – het clubjaar liep van 1 oktober tot eind september - twee ledenvergaderingen gepland, resp. in het voorjaar en in het najaar. Voor een geldig besluit waren tenminste 7

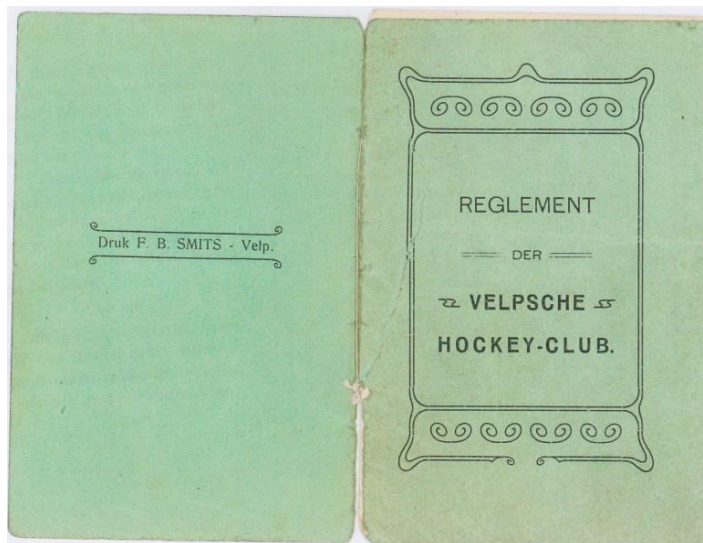
stemmen nodig. Voor wijziging van het reglement moesten er minstens 12 leden aanwezig zijn, waarvan er 2/3 voor de verandering moesten zijn. De contributie zou jaarlijks fl. 3,50 gaan bedragen voor gewone leden; jeugdleden (onder de 18 jaar) betaalden fl. 2,50, maar hadden geen stemrecht. Buitenleden (d.w.z leden die niet in Arnhem, Velp, Rozendaal of Oosterbeek woonden) waren fl. 2,- verschuldigd. Donateurs dienden jaarlijks minstens fl. 5,- te betalen. Uit het kasboek van de familie Van Pallandt blijkt dat men in 1906 in totaal fl. 8,-

aan contributie aan de club betaalde, en in 1907 fl. 11,00, maar voor welke familieleden dat is, blijkt helaas niet.³²

Om lid te kunnen worden moest men zich, ondersteund door zes leden, schriftelijk bij het bestuur aanmelden, waarop er tijdens een ledenvergadering over gestemd moest worden. Bij meer dan drie tegenstemmen werd men afgewezen. Als iemand zich tijdens het seizoen aanmeldde, werd die nieuwe kandidatuur in het clubhuis voorgehangen, waarna er twee weken later – *na afloop*

der oefening (na de training dus) – over gestemd werd. Op opzegging stond een boete van fl.5,-, tenzij men door verhuizing het lidmaatschap moest beëindigen. In het Reglement staan ook bepalingen die we tegenwoordig eerder in een huishoudelijke reglement zouden aantreffen. Ieder lid diende te beschikken over een eigen *hockeystok, met de naam er duidelijk ingebrand*. De dames en heren oefenden gescheiden, tenminste art. 10 zegt: *Op de Dames-speeldagen worden geen*

Heeren toegelaten. Om toezicht te houden op het veld bij trainingen en wedstrijden (en alles wat daarmee te maken heeft) werd jaarlijks een commissie van 3 leden benoemd. Het doel was zoveel mogelijk wedstrijden te spelen, maar het bestuur kreeg opdracht ook voor de niet-spelende leden oog te hebben. Ook over de kleding werd gezegd, dat de rokken van de dames 12 cm. boven de grond moesten zijn, en dat hoedenspelden verboden waren. Tenslotte werden de clubkleuren vastgesteld: zwart en wit.

Afb. VI Titelpagina van het Reglement van de Velpsche Hockeyclub uit 1909 (eigen opname).

Het bijzondere daaraan is, dat dat de kleuren zijn, waarin later de Arnhemsche Hockeyclub speelt.

Waar werd er gespeeld?

Waar de club in het begin precies gespeeld heeft is nog onduidelijk. Weliswaar werd er met Kerst 1904 een demonstratiewedstrijd gespeeld in Arnhem (op het veld van Vitesse), maar verder wordt er geregeld gezegd dat er 'in Velp' gespeeld werd. Het zou kunnen zijn dat er gebruik gemaakt is van het veld van V.V.O. op de Kapellenberg in Rozendaal, als we tenminste de aantekeningen uit de jaren dertig daaromtrent moeten geloven. Dat spelen op Rozendaals territorium zou misschien ook kunnen verklaren dat er ooit sprake van was dat er aan de Velsche nog een Rosendaelsche Hockey Club voorafgegaan zou zijn.³³ Daarvoor is weliswaar geen enkele aanwijzing gevonden, maar het zou kunnen zijn – omdat de Velsche mogelijk op Rozendaals territorium zijn veld had - dat daardoor dit misverstand is ontstaan.

Vanaf 1909 wordt er gespeeld op een terrein op de Rosendaalse golf. Dat blijkt o.a. uit het bericht bij de verhuizing van de Rosendaalse golf naar de huidige locatie (in 1909), dat de hockeyclub in de winter medegebruiker van het golfclublokaal (oorspronkelijk het jachthuis van de familie Del Court) zou zijn.³⁴ Ook uit het al genoemde reglement van 1909 kan worden afgeleid dat de club dan over een clubhuis beschikt. Dat de relatie tussen de golfclub en hockeyclub via die familie Del Court nauw was, komt ook tot uiting in de afspraak uit datzelfde jaar, dat de bezittingen van de golfclub bij een eventuele opheffing geschonken zouden worden aan de hockeyclub.³⁵ Een deel van het huidige golfterrein werd nog lang als 'hockeyveld' aangeduid, zodat aannemelijk is dat er in ieder geval vanaf 1909 op dat terrein is gespeeld, hoewel dat wel relatief ver van Velp af ligt.

De foto van de dameswedstrijd uit 1912 (zie afb. IV) zou het veld op het golfterrein laten zien. Ook later (seizoen 1923/24) is dat veld nog gebruikt, toen de Arnhemsche Hockeyclub tijdelijk niet op Klarenbeek terecht kon.³⁶

De ondergang van de Velsche door de opkomst van de Arnhemsche.

Achteraf kan vastgesteld worden dat de oprichting van de Arnhemsche Hockeyclub het begin van het einde van de Velsche heeft betekend. In 1909 wordt er al een oproep gedaan om in Arnhem een tweede hockeyclub op te richten, omdat de bestaande club, de Velsche, 'een nogal besloten karakter' had.³⁷ Dat zou misschien best eens kunnen kloppen, daar er – volgens artikel 3 van het Velsche reglement – maar liefst zes ondersteunende verklaringen van leden nodig waren om als lid voorgedragen te kunnen worden; bij de latere Arnhemsche waren dat er daarentegen maar twee.³⁸ Twee jaar na die bewuste oproep (op 8 november 1911) werd de Arnhemsche Hockey Club opgericht. Die nieuwe club trok al direct een behoorlijk aantal leden; in 1912 waren dat er ongeveer 40. De onderlinge verhoudingen tussen de beide clubs waren goed te noemen, want er werd wel vriendschappelijk tegen elkaar gespeeld.³⁹ Arnhem ging pas in het seizoen 1913/14 voor het eerst aan de competitie mee doen - Velp deed dat al een jaar eerder - en derhalve speelden de beide clubs in dat kader tegen elkaar. Velp verloor een van die wedstrijden met forse cijfers (11-1), omdat het zeer verzwakt moest aantreden.⁴⁰ Dat zou het enige seizoen zijn, dat ze tegen elkaar uitkwamen, want in het seizoen 1914/15 was Velp al niet meer van de partij. Op 22 maart 1915 werd nog een wedstrijd van de Velsche in de annalen vermeld: een mixed wedstrijd tegen Nijmegen, die met 5-3 verloren werd.⁴¹ Tenslotte doet er met Kerst 1915 nog een Velps team mee aan een toernooi in Zutphen, maar daarna lijkt het met de Velsche Hockey Club afgelopen.⁴² In 1916 en 1917 werd er geen melding meer gemaakt van eigen wedstrijden. Toch werd in 1916 op het Velpse veld nog wel de gebruikelijke wedstrijd tussen een westelijk en oostelijk team verspeeld. Administratief bleef de club bestaan, want in de adreslijst van de Nederlandse Hockey Bond van 1918 komt de Velsche nog voor, maar dat is dan ook het laatste levensteken van die club.⁴³

Dat verdwijnen van de Velsche Hockey Club was mede het gevolg van de overgang van een aantal van zijn beste spelers naar 'Arnhem', zoals Rein van Pallandt, Gerry del Court en Cornelis de Kempenaer. Dat moet zich in de jaren 1915-16 afgespeeld hebben, toen het aantrek-

Afb. VII Op deze foto uit 1916 is te zien dat 'Arnhem' met een zwarte broek en een wit shirt speelt tijdens het Samovartoernooi in november in Nijmegen. Arnhem won dat toernooi door in de finale Nijmegen met 3-0 te verslaan. (foto afkomstig uit De Revue der Sporten, jrg. 10, (1916), afl. 10, p.137)

kelijk werd om te switchen, daar Arnhem toen de beschikking kreeg over een prachtig veld op het sportcomplex dat de eigenaar van Angerenstein en Klarenbeek, de zeer vermogende ondernemer De Goeijen, op Klarenbeek had laten aanleggen.⁴⁴ De resultaten van Arnhem kwamen mede door die instroom van goede Velpse spelers in de lift: vanaf 1917 werd de ploeg negen keer achter elkaar Oostelijke kampioen. Arnhem nam naar het schijnt niet alleen de beste spelers van Velp over, maar ook het tenue: zwarte broek en wit shirt. Aanvankelijk (1912) is er sprake van dat Arnhem in het rood zou gaan spelen, maar op de allereerste elftalfoto's van een Arnheems team (1916, bij het Samovartoernooi in Nijmegen en bij een wedstrijd tegen Apeldoorn) zijn de spelers al onmiskenbaar in een zwart/wit tenue gekleed.⁴⁵

Epiloog

Velp zou echter niet al te lang zonder hockeyclub behoeven te zitten. De Arnheemsche zou in de jaren daarna zijn hoofdveld weliswaar in Arnhem hebben, maar de club beschikte de jaren twintig en dertig in Velp op Daalhuizen, bij de Modelhoeve (aan de Bosweg) en bij het Lange Water (onderaan het talud van de Arnheemschestraat-

weg, nu naast de A 12) over verschillende oefenvelden, waar getraind en door de lagere elftallen wedstrijden gespeeld werden. Toen door de aanleg van de wijk Angerenstein in 1935 het sportcomplex Klarenbeek werd opgevoerd, ging de club aan het Lange Water spelen,

waar een drietal velden lag. En vandaar werd er in 1953 verhuisd naar Beekhuizen.⁴⁶ Velp kent binnen haar grenzen dus al een hockeyhistorie van meer dan 110 jaar. Sterker nog, er was in de jaren dertig bijna een tweede Velpse club bijgekomen, daar er in 1931 een Velsche Mixed Hockey Club 'Velocitas' werd opgericht, die er echter niet in slaagde een geschikt speelveld te vinden en vervolgens stilletjes weer uit beeld verdween.⁴⁷

¹ P. Duinker, 'De historie', in: *100 jaar Koninklijke Nederlandse Hockeybond* (Amsterdam 1998), 10-13.

² Gedenkboek, 1898-1918, uitgegeven bij het 20-jarig bestaan van den Nederlandschen Hockey- en Bandy-bond (Den Haag 1918), 30-33.

³ Gegevensvoor dit artikel mede verkregen via Delfher, het digitale zoekstelsel van de Koninklijke Bibliotheek in kranten en tijdschriften. Hierin is o.m. informatie opgenomen uit de volgende sporttijdschriften: De Revue der Sporten, Het Sportblad, De Athleet en De Corinthian. Ook geraadpleegd: jaargangen van De Nederlandsche Sport (Koninklijke Bibliotheek) en De Sportkroniek (1902-1968; in Archief Misset bij het Gelders Archief). Ook is het al genoemde *Gedenkboek 1898-1918* gebruikt en informatie geput uit het notulenboek van de KNHB, 1898-1921, in het archief van die Bond, op het Bonds bureau in Nieuwegein.

---

⁴ De Sportkroniek, jrg.2 (1903/04), p.585 (zie ook p.504).

⁵ Arnhemsche Courant, 23 en 27 december 1904; *Gedenkboek 1898-1918*, 45

⁶ De Sportkroniek, jrg.2 (1903/04), p.696-697; dat moet Theodora (Dora) Marie Albertine del Court geweest zijn, geboren op 23 april 1885.

⁷ *Gedenkboek 1898-1918*, 56

⁸ C.J.J.A. Morsch (red.), *Rosendaelsche Golfclub, 1895-1995* (Arnhem 1995), 9-19

⁹ De Revue der Sporten, jrg. 1 (1907), nr. 16, 28 dec. 1907.

¹⁰ De Sportkroniek, jrg. 5 (1906/07), p.467 en 686; *Gedenkboek 1898-1918*, 60

¹¹ Notulenboek Archief KNHB 1898-1921, best. vergadering 10 okt. 1908.

¹² De Sportkroniek, jrg.5 (1906/07), p.541.

¹³ Algemeen Handelsblad, 5 april 1908; De Telegraaf 2 april 1908 en *Gedenkboek 1898-1918*, 66, 83, 92, 100, De Sportkroniek, jrg.10 (1911/12), 602.

¹⁴ *Gedenkboek 1898-1918*, 76; De Revue der Sporten, jrg.3 (1909), no.27 17 nov. 1909, p.414

¹⁵ De Telegraaf, 13 april 1909

¹⁶ Nieuws van den dag, kleine courant, 29 maart 1910; ook in NRC 29 maart 1910. Voor het toernooi in 1911; De Telegraaf 18 april 1911 en NRC van dezelfde datum. Ook vermeld in: *Gedenkboek 1898-1918*, 84.

¹⁷ De Telegraaf 9 april 1912; Algemeen Handelsblad 21 april 1913; Algemeen Handelsblad 4 april 1915.

¹⁸ Resultaat competitie 1911/12: *Gedenkboek 1898-1918*, 91; voor 1910/11 aldaar p.88.

¹⁹ *Gedenkboek 1898-1918*, 95; q

²⁰ De Sportkroniek, jrg.10 (1911/12), 304

²¹ Algemeen Handelsblad 28 februari 1911; Archief KNHB, Notulenboek 1898-1921, vergadering van 13/1/1911.

²² Nieuws van den Dag 21 dec. 1912.

²³ NRC 29 april 1912; De Revue der Sporten jrg. 5 (1912), no.52 7 mei 1912p. 827 (met foto's); Nieuwe van de Dag, kleine courant, 6 april 1914; het *Gedenkboek 1898-1918* (p.95) meldt dat er toen in Arnhem is gespeeld. Voor 1916: *Gedenkboek 1898-1918*, p.106

²⁴ Nieuws van den Dag, kleine courant, 4 dec. 1909; De Sportkroniek, jrg. 10 (1911/12), 369.

²⁵ Nieuws van den Dag, kleine courant 7 febr. 1911; De Revue der Sporten, jrg. 5 (1912), 2 jan 1912 p.539 (met foto's); NRC 25 maart 1912.

²⁶ NRC 25 februari 1910; De Telegraaf 22 maart 1915; Gelders Archief, Archief Arnhemsche Hockeyclub, doos 1 (Jaarverslagen 1912/13 – 1930/31), verslag 1914/15.

---

²⁷ Algemeen Handelsblad 15-12-1913; NRC 17/21 april 1914 en NRC 22 december 1915.

²⁸ Als noot 8, p.10, 15, 16.

²⁹ Info over G.M. del Court van Krimpen: https://nl.wikipedia.org/wiki/Gerry_del_Court_van_Krimpen

³⁰ F. Keverling Buisman, 'Reinhard Jan Christiaan baron van Pallandt, edelman en sportbestuurder', in: *Gelders Biografisch Woordenboek* d.6 (Hilversum 2007) 96-98. Ook te vinden: [http://www.biografischwoordenboekgelderland.nl/bio/6_Reinhard_Jan_Christiaan_baron_van_Pallandt](http://www.biografischwoordenboek gelderland.nl/bio/6_Reinhard_Jan_Christiaan_baron_van_Pallandt)

³¹ Particulier bezit, maar zal worden overgedragen aan het Gelders Archief. Het is gedrukt bij Drukkerij F.B. Smits te Velp.

³² GldA, Huisarchief Rosendael, inv.no. 981 (Kasboek 1905-1912)

³³ Chr. J.E. Engelberts, *Arnhemsche Hockeyclub, jubileumboek uitgegeven ter gelegenheid van het 50 jarig bestaan* (Arnhem 1961), 10, 11, 69. Op basis daarvan ook vermeld in: Frank Keverling Buisman, Hessel van Dijk en Rob van Ittersum (red.), *100 jaar Arnhemsche Hockey Club* (Arnhem 2011), 11, 12.

³⁴ Als noot 8, p.19.

³⁵ Gelders Archief, Archief Rosendaelsche Golfclub, inv.no.1 (Notulen 1895-1923), vergadering van 5 juni 1909.

³⁶ Hockeysport, jrg. 1931/23, afl. 13, p.5: 'Het vierde lustrum van de Arnhemsche Hockey Club'.

³⁷ De Revue der Sporten, jrg.3 (1909), no.26 d.d. 10 november 1909.

³⁸ Artikel 6 van het *Reglement der Arnhemsche Hockeyclub, gevestigd te Arnhem*, 1913-1917. (GldA, Verzameling Brochures van het vm gemeentearchief Arnhem, nr.47/65.

³⁹ GldA, Archief A.H.C. Jaarverslag 1914-15.

⁴⁰ Idem, Jaarverslag 1913/14 en noot 18 hierboven)

⁴¹ De Telegraaf 22 maart 1915

⁴² NRC 22 december 1915.

⁴³ Adreslijst Nederlandse Hockeybond, afgedrukt in *De Nederlandse Sport*, 12 oktober 1918, p.9.

⁴⁴ Engelberts, *Jubileumboek*, p.69; voor Klarenbeek o.a.: *100 jaar Arnhemsche*, 13-17. Zie ook: *Angerenstein, van landgoed tot woonwijk* (Utrecht, 2008), 32-40.

⁴⁵ GldA, Archief AHC, Jaarverslag 1912/13 en de foto's in: Engelberts, Jubileumboek, p.50 (d.d. 5 november 1916) en foto Samovar uit.

⁴⁶ Als noot 33.

⁴⁷ GldA, Archief Gemeentesecretarie Arnhem, 1930-1934, (archiefblok 2195) inv.no. 2862.